

Værfts-Magazinet

Nr. 1

Februar 2010

9. årgang

Fredriksvern Verfts Venner

Fredriksvern Verfts Venner

Innhold:

- Side 1: Forsidebilde: Ordfører Øyvind Riise Jensen i spissen for Tordenskiolds soldater under gjenåpningen av Kanalbrua 25. november 2009
Foto: Kjersti Bache/Østlandsposten
- Side 2: Innholdsfortegnelse og FVV formålsparagraf
- Side 3: Formanden har ordet og Redaksjonelt
- Side 4-5: **Værfts-Magazinet besøker Festningsforvalteren**
Trond Bergan snakker om planene for Verftet i 2010
- Side 6-8: **1800-1814 Allianser og krig**
Per Inge Olsen tar oss med til perioden 1800-1814
- Side 9: Vernede bygninger ved Fredriksvern Verft. Vi presenterer Hovedvakta
- Side 10-11: Foreningsnytt. Fra FVV Akershustur 12. november 2009
- Side 12-13: Værftsbilder
- Side 14-17: Fra min tid på Fredriksvern Verft
- Side 18: Årsmøteinnkalling 2010
- Side 19: Kommandersersjantrommet i Kadettbrakka
- Side 20-21: Klipp fra arkivet
- Side 22: KNM Thor Heyerdahl
- Side 23: Fredriksvern Verfts Venner styre og stell
- Side 24: Fra et gammelt Stavernsalbum

Fredriksvern Verfts Venner – Formålsparagraf

Fredriksvern Verfts Venner (FVV) er en ideell organisasjon som skal arbeide for å bevare og forskjønne Fredriksvern verft med Stavern fort og blokkhusene, samt formidle kunnskap om disse nasjonale kulturminners historiske og kulturelle betydning.

Foreningen er kontaktorgan for andre kulturminners venneforeninger i inn- og utland. Videre vil foreningen medvirke til innsamlinger, etablering av sponsoravtaler og ulik virksomhet som kan danne grunnlag for bidrag til det historiske verftet. FVV legger herunder også opp til verdige aktiviteter for et større publikum som vil gi inntekter til verftets beste.

Fredriksvern Verfts Venner (FVV) skal også arbeide for at Fredriksvern verft skal være en arena for kultur, kulturarbeide og kulturforvaltning.

Formanden har ordet

Rune Sørлие, som har vært Verftsmagazinets trofaste redaktør helt siden første nummer utkom i desember 2002, har valgt å be om avløsning. I alle disse årene som er gått siden Venneforeningen ble startet, har han hatt det endelige ansvaret både

for innhold og trykking av medlemsmagasinet vårt. I løpet av disse årene har magasinet rukket å bli et kjærkomment bidrag i postkassene våre, og mye historisk stoff og mange ungdomsminner er bibrakt oss gjennom bladet. På grunn av eget arbeid og flytting til annet bosted, har han fra årsskiftet bedt om at en annen overtar redaktøransvaret. Han har imidlertid sagt seg villig til å fortsette i redaksjonskomiteen. Hans store kunnskaper om Fredriksvern Verft, Stavern og Vestfold har han delt med oss, ikke bare gjennom å skrive i Værftsmagazinet, men også gjennom å utgi en rekke bøker og publikasjoner fra 1984 og frem til i dag. Venneforeningen vil gjerne takke Rune for det store arbeidet han har utført, og uttrykke håp om at den også i fremtiden får nytte godt av hans arbeidskapasitet og store kunnskaper om Verftet og Stavern.

St meld nr 54 (1992-1993) Nasjonale festningsverk omhandler de ti mest betydningsfulle festningsverkene som Forsvaret forvalter. De skiller seg ut som de mest betydelige ved at de har vært av stor viktighet for norsk rikspolitisk historie, ved at de har vært knyttet til statsmaktens virke, og ved at de er knyttet til markante begivenheter i vår historie. Videre er tatt med fire mindre anlegg fra vårt eget århundre. Disse er fra tidsperioden 1905-1945. De samme anleggene er også omtalt 15 år senere, i St meld nr 33 (2008-2009) «Kultur å forsvare». Dette må forstås dit hen at Staten v/Forsvarsdepartementet har funnet alle disse festningsanleggene verdige til bevaring, uten på noe sted å snakke om innbyrdes prioritering. Akershus kommandantskap har imidlertid, på sine nettsider, funnet det betimelig å utpeke 8 av disse 14 festningene som «hedersfestninger», fordi som det heter «i mer enn 700 år har vært sentrale i forsvaret av Norge». Det skal nok meget omfattende historiske utredninger til for å lage en holdbar «hedersranking» for disse festningsanleggene som omtales i meldingene. Vi foreslår derfor at Akershus kommandantskap slutter å bruke denne betegnelsen, og heller holder seg begrepet «nasjonale festningsverk» som meldingene benytter og som er mer en god nok for folk flest.

*Per Inge Steien
Leder FVV*

Redaksjonelt

Kjære leser!

Styret i Venneforeningen har utpekt an ny redaksjonskomite for Værfts-Magazinet. Rune Sørлие, som egenhendig har utarbeidet dette magasinet i flere år, har bedt om avløsning pga stort arbeidspress i sitt daglige virke. Vi som nå trer inn i redaksjonskomiteen er glade for at Rune vil fortsette som medlem av komiteen og takker han for hans redaktørjobb i de foregående år.

Du vil i dette nummeret av Værfts-Magazinet se at vi har lagt om innholdet noe, uten å forhåpentligvis ha gått for mye bort fra det som tidligere har vært magasinet kjennetegn, nemlig formidling av Verftets historie. Dette vil fortsatt ha en dominerende plass. I tillegg ønsker vi å gi plass til informasjon om hva som skjer innenfor Vollene også av dagens aktiviteter. Innhold som «Vi besøker», «Minner fra min tid på Fredriksvern Verft», «Vernede bygninger», «Kommandersersjantrommet», «Klipp fra arkivet» og ikke minst «Værftsbilder» vil bli faste innslag i de kommende utgivelsene av Værfts-Magazinet. Spesielt dette siste, «Værftsbilder» utfordrer vi våre lesere til å sende inn bidrag til. Vi ønsker tidsaktuelle bilder fra Verftet som kan gi leserne ett innblikk i Verftets daglige liv i perioden medio februar – medio mai 2010. Se mer om dette på side 12 i dagens magasin.

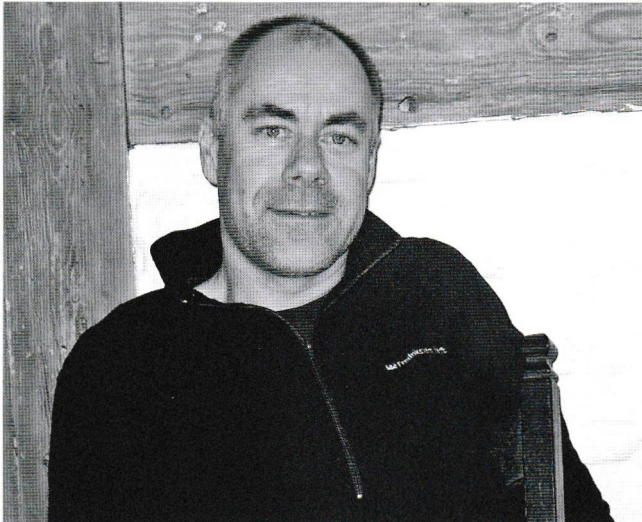
Vi tar også imot innlegg, ris eller ros. Dette kan du sende til en av medlemmene i redaksjonskomiteen. Du finner oss på side 23.

*Med vennlig hilsen fra redaksjonskomiteen
Kjell R. Bugge/Leder redaksjonskomiteen Værfts-Magazinet*

Værfts-Magazinet besøker Festningsforvalteren

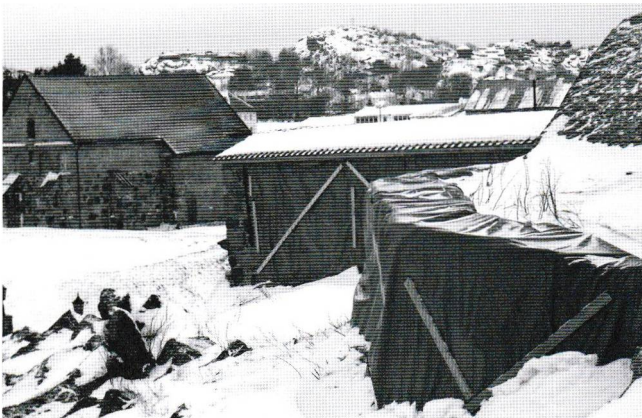
Tekst og foto: Kjell R. Bugge

Værfts-Magazinet har tidligere besøkt noe av de som er etablert med virksomheter innenfor Verftets porter. Vi vil fortsette denne føljetongen, og åpner årets presentasjon med et besøk til Festningsforvalteren på Fredriksvern Verft, Trond Bergan.

Trond Bergan.

Ved selvsyn kan man se at det foregår betydelige utbedringsarbeider av festningsvollene, på Geværgalleriet og på Krutthuset. Høsten 2009 ble brua over kanalen restaurert og gjenåpnet av Larviks' ordfører Riise-Jensen. Vi er nysgjerrige på hva som kan forventes av tilsvarende aktiviteter i 2010, og en kald januardag avlegger vi Bergan et besøk på hans kontor i den gamle smia på Verftet.

Her har Trond en staselig, men nøktern kontor plass i en av de eldste bygningene på Verftet. I 1997 var det at han ble beordret til Fredriksvern Vert og Luftforsvarets skoler Stavern. Da som lokal Vollmester

og med lokal forvaltning ikke bare av Verftet, men også av Oddanesand fort og Luftforsvarets stasjoner på Mågerø og Torp. Militær utdannelse har Bergan fra Hærens ingeniørhøgskole og Krigsskolen. Før bostedet ble Stavern var det Hønefoss, Eggemoen, Sessvollmoen, Værnes flystasjon og Hamar som hadde vært hans tjenestesteder. I dag innehar han stillingen som Festningsdistriktssjef Vestfold med ansvar for Fredriksvern Verft, hvor han også er Festningsforvalter, og Karl Johans Vern i Horten.

Det er viktig å ha klart for seg at det fortsatt er Forsvarsbygg, som er direkte underlagt Forsvarsdepartementet, som eier Fredriksvern Verft. Men som vel alle vet så ble den militære virksomheten flyttet fra Stavern til Kjevik i 2002. Siden den tid har Festningsforvalteren, som er ansatt av Nasjonale festningsverk som igjen er en del av Forsvarsbygg, hatt ansvar for bla å sørge for at Verftet har aktivitet, og at dets historie og kultur ivaretas. Bygningsmassen skal i prinsippet leies ut til markedspris og i dag er den største leietaker Justissektorens kurs – og øvingssenter (JKØ). Alt i alt er det i dag rundt 25 forskjellige leietakere på Verftet. Alt fra JKØ med sine rundt 70 arbeidsplasser og stor aktivitet, til enkeltkunstnere som leier et mindre lokale på Verftet for å kunne produsere og selge sin kunst. Utleieprosenten på Verftet er nå opp i 92 % av de utleibare lokalene, noe som Bergan er fornøyd med, men som han selv sagt ønsker å øke.

Det er utarbeidet en forretningsplan for Fredriksvern Verft for perioden 2010 – 2013. Det er naturlig at det året vi nå nettopp har gått inn i, er det som er av umiddelbar interesse for oss. Av denne planen kan bla leses at det pågående restaureringsprosjektet i Steinbrakka skal prioriteres for å få til økt aktivitet der. Det skal tilrettelegges for kultur og opplevelser hele året på Verftet, og for prosjektet Orlogsbriggen Fredriksvern skal det tilrettelegges og rammer skal avklares. Dette siste er jo av stor interesse, og i samtalsens løp kommer det fram at det nå klargjøres for et samarbeide mellom Orlogsbriggen og Kystlaget Fredriksvern i Galleiskur 13. Her skal man i løpet av

2010 i gang med det som kan kalles det første konkrete skrittet på veien mot orlogsbriggen Fredriksvern. Bygging av sjefssjaluppen til briggen skal settes i gang, noe som bør fenge interesse langt utenfor Verftets voller.

Kanskje den altoverskyggende nye aktiviteten ved Verftet i 2010 er etablering av en avdeling fra Politihøgskolen. Fra august vil 168 elever og ca 15 instruktører begynne sin aktivitet på Verftet. Dette er en aktivitet som ville kunne pågå over flere år, og Festningsforvalteren jobber i denne sammenheng i et perspektiv på minimum 4 – 6 år. Bygningsmessig vil denne etableringen i første rekke føre til at det bygges et nytt auditorium med plass til noe i underkant av 200 personer. Håpet er å få satt spaden i jorda rundt 1. mars, men det gjenstår per d.d. en del uavklarte forhold. Instruktører og elever skal i prinsippet finne sine egne boliger utenfor Verftets område, men det planlegges også på at Befalsforlegning 2 kan bli gjort tilgjengelig for et mindre antall elever. Uansett vil dette bli en aktivitet som i betydelig grad vil sette sitt preg på Verftet og vil stille noen krav til alle oss som har vårt virke i en eller annen for innenfor Vollene.

Planene om en sommerkafè foran Smia er så langt fra skrinlagt, men det er heller tvilsomt at denne kan realiseres i 2010. Det er gjort mye forberedende arbeider for egne midler, men det mangler en betydelig pengesum før alt kan åpnes og disse pengene ser ikke ut til å komme på plass i 2010. Hva som derimot nokså sikkert kommer på plass, er muligheten til å

kunne leie Kommandantboligen til private arrangementer. De bygningsmessige ting knyttet til dette er på skinner om enn ikke helt på plass. Nå arbeides det fra Festningsforvalterens side med retningslinjer for hvilke selskaper og aktiviteter boligen kan leies ut til, antallet som kan delta, sikkerhet og lignende. Intensjonen er å kunne holde Kommandantboligen høyt i hevd, og kravene for å leie og prisen vil bli deretter. På spørsmål om ikke disse planene kan komme i veien for tilbeordring av en Kommandant til Verftet slik som flere av våre Nasjonale Festningsverk har, svarer Bergan at dette er svært lite sannsynlig. For det første så er det kun en av de som nå er kommandanter på våre Nasjonale festningsverk som bor i en Kommandantbolig. De øvrige bor i egne private boliger. Og for det andre har Forsvarets Avdeling for Kultur og Tradisjon (FAKT), og som Kommandantene er en del av, fått beskjed om å redusere antall stillinger i FAKT. I den prosessen lyder det lite trolig at en Kommandant på Fredriksvern Verft vil bli prioritert. Trond synes å være levende opptatt av at Fredriksvern Verft skal være en plass hvor kulturopplevelsene står i kø hele året, samtidig som det skal være en arbeidsplass for de som måtte finne seg til rette innefor Vollene med det som Forsvarsbygg kan tilby av fasiliteter. Han understreker meget sterkt at alle vi som har vårt virke i en eller annen form innenfor Verftets voller, alle på vår måte, bør bidra til å være kulturformidlere om Verftets historie. Det er viktig med ildsjeler som er engasjert og tar vare på Fredriksvern Verftets egenart. Verfts-Magasinet takker Trond Bergan for at han tok seg tid til en prat med oss i en travel hverdag, og vi ønsker han all lykke til med aktivitetene på Fredriksvern Verft i 2010. Kanskje også med et arrangement knyttet til det faktum at det i 2010 er 260 år siden etableringen startet på Fredriksvern Verft.

1800 – 1814 *Allianser og krig*

Et historisk sammendrag av Per Inge Olsen

Stormaktenes rolle

Revolusjons- og Napoleonskrigene skulle på en voldsom måte påvirke forholdene i Norden.

Napoleons mål var å dominere hele Europa og den nasjonen som konsekvent bekjempet ham var England. For England ble det et spørsmål om å overleve og den styrende elite var derfor villig til, i likhet med Frankrike, å føre en langt mer hensynsløs krig enn tidligere. Rundt de to stormaktene foretok de andre nasjonene nærmest kontinuerlig skifte i stillingstaken. Den oldenborgske staten (et sammensatt rike med Danmark i sentrum, i nord Norge, i sør hertugdømmene Slesvig og Holstein og i vest en lang rekke store og små øysamfunn, alle med felles militærstrategi) var en av småstatene som merket stormaktenes nye kompromissløse holdning. Forutsigbarheten i det internasjonale samkvem var borte.

Helstatens strategiske beliggenhet ved innseilingen til Østersjøen og den ikke ubetydelige flåte ble faktorer i stormaktsstrategiene hvor både England og Frankrike ønsket en form for allianse med København.

Et annet kompliserende element var forholdet til Russland. København hadde en konstant frykt for at Russland skulle ta Finland fra Sverige og med det gi Sverige frie hender mot Norge. Å ha gode forhold til Russland ble derfor et viktig mål i utenrikspolitikken.

Det beste middelet for å nå målet var en sterk flåte, i hvert fall sterkere enn svenskenes. En sterk flåte var på mange måter inngangsbilletten til et samarbeid med Russland.

Nøytraliteten til sjøs hadde meldt seg allerede under revolusjonskrigene i 1790. Lenge tjente helstaten på fraktfarten, men kapring og oppbringelser med tap av last og skip ble et stadig tiltagende problem. For å øke sikkerheten inngikk oldenborgerne en ny avtale med Sverige om felles konvoiering. (inngått 27.3.1794). Engelskmennene brukte i starten ikke makt på konvoiene så lenge de var ledsaget med orlogsskip. Etter at et mer omfattende nøytralitetsforbund ble dannet med Russland og Preussen gikk engelskmennene til aksjon. 2. april 1801 stevnet en engelsk flåtestyrke inn mot København. Kri-

gen varte ikke lenge. Begge parter noterte over 2000 døde og sårede og mange skip ble ødelagt. 9. april ble det sluttet våpentilstand på 14 uker. Hovedkravet for en våpentilstand var at oldenborgmonarkiet trakk seg ut at det opprettede nøytralitetsforbund, noe som var lett å akseptere da forbundet allerede var i oppløsning.

Fredriksvern – opprusting og levekår

Det at forholdet til England var blitt stadig dårligere førte også til en opprusting i Fredriksvern. 22. august 1800 ga kollegiet i København ordre om at alt skulle settes i forsvarsstand i Fredriksvern. Kommandanten hadde tidligere fått tillatelse til å rekvirere garnison hos landetaten og han innkalte 4 kompanier fra det Telemarkske og Akerhusiske regiment. Disse styrkene var på plass 3. september, men marsjerte ut igjen allerede 11. september da kollegiet i København mente at det ikke var umiddelbar fare for krig.

Man følte seg imidlertid ikke trygg, og ut over vinteren ble det gjort en rekke krigsforberedelser i overensstemmelse med traktaten med Sverige, Russland og Preussen om den væpnede nøytralitet. Den 18. mars ble det observert 49 engelske skip på vei mot Helsingør og verftssjefen Zimmer ble bemyndiget til å forsterke garnisonen. Innen utgangen av mars var det i alt innkalt 6 nasjonale kompanier til Fredriksvern.

En anså det imidlertid ikke nok for å sikre festningen bare å ha garnisonen i Fredriksvern. Festningens landfront var den svakeste og kunne bare sikres ved et mobilt korps. Et «sentralkorps» ble samlet i omegn av Larvik bestående av nesten 3000 mann. Galeiflåten ble satt på vannet og mange av skipene ble sendt til Skien, Kragerø, Porsgrunn, Arendal, Kristiansand og Fredrikstad for sikring av byene. Det ble også kjøpt inn skikkede skip som ble satt i stand som krigsfartøyer ved Fredriksvern. Utrusting av hele flåten fant sted ved verftet. Etter som krigen ikke varte lenge kom skipene raskt tilbake til Fredriksvern, da de stedene som hadde fått avgitt fartøyer til sikring ikke hadde råd til å underholde besetningene lenger enn nødvendig. Omkring 1. juni var alle skipene samlet og desar-

meringen begynte. I august ble de lagt under tak. Sentralkorpset ble gradvis trukket ut og hadde helt forlatt området i midten av august.

Det var vanskelig å skaffe mat til både garnisonen og sentralkorpset. Det var en del i magasinet, men ikke nok. 1799 var et dårlig kornår og vinteren 1799-1800 ble det sendt opp 700 tønner korn til Fredriksvern. Sommeren 1800 satte det inn med langvarig varme og tørke så kornmangelen ble enda større. Det ble sendt opp nye 400 tønner vinteren 1800-01, men det var alt for lite. Selv virkelig trengende kunne ikke hjelpes. For sentralkorpset ble det opprettet et magasin i Larvik og man fikk en del rug og mel fra Fredrikstad og annen proviant fra København. I Fredriksvern måtte det skaffes innkvartering til 700 mann i tillegg til de som fikk plass i brakkene. Alle som bodde i området måtte ta imot innkvartering av offiserer og soldater. Dette gjaldt også verftets egne offiserer og sivile embetsmenn som måtte huse fra 1-3 offiserer og 8-16 mannskaper.

1801-1807

Freden ble sluttet 23.10. 1801. Årene 1801-1807 var fredelige år i Fredriksvern.

Under mobiliseringen i 1800 og 1801 viste det seg at galeiflåten var lite brukbar og i 1802 foreslår Fabricius, som etterfulgte Zimmer i 1801, at galeiene skulle selges. Noen av skipene ble deretter solgt og andre sendt til København. En kommisjon av 1801 som skulle utrede spørsmålet om det norske sjøforsvar foreslo at som erstatning for galeiene burde man satse på kanonsjalupper, kanonjoller og morterbarkasser. I 1804 var det på tale å bygge slike fartøyer ved Fredriksvern, men på grunn av at tømmer måtte skaffes fra Danmark, og de beregnede kostnader ble meget høye, ble det ikke noe av. I stedet ble det sent opp kanonsjalupper og kanonjoller fra Danmark. Det ble imidlertid besluttet at det skulle bygges en jolle og en sjalupp ved verftet i 1806, men dette arbeidet ble først påbegynt i 1807.

«Flåteranet»

Fram til 1807 vokste Napoleons makt på det europeiske kontinent. På havet led han imidlertid nederlag ved Trafalgar i 1805, noe som nesten fjernet franske og spanske skip fra havene fram til 1814. København førte fortsatt en konsekvent defensiv nøytralitetspolitikk. Etter at Napoleon tvang Russland til fred (avtalen i Tilsit 1807) ble det vanskeligere å holde den valgte linje. Både England og Frankrike krevde at Danmark/Norge tok et klart

standpunkt – allianse eller krig. Før standpunkt var fattet hadde begivenhetene nådd rikets grenser og igjen var det flåten som tiltrakk stormaktenes interesse. Engelskmennene angrep København 3. september 1807 og førte den dansk-norske flåten som lå i Danmark med seg til England («Flåteranet»). Da det brøt ut krig mellom Russland og Sverige i 1808 måtte Danmark/Norge som et ledd i sitt forbund med Napoleon erklære Sverige krig. (29.2.1808). Sverige kom oss imidlertid i forkjøpet og angrep med en styrke i søndre Østfold og videre nordover mot Elverum. (Slaget ved Trangen 25. april 1808 hvor omtrent hele den svenske bataljon tatt til fange). Kampene stilnet av ut over høsten. Fredsavtale ble inngått 10. desember 1809.

Fredriksvern 1807-1814 – fartøybygging, nød og sykdommer

I Fredriksvern var alt som vanlig inntil august 1807. Utrustningen av skjærgårdsflåten ble påbegynt i slutten av august. (5 kanonsjalupper, 4 kanonjoller kommet fra Danmark i 1805-06, 2 galeier som ikke kunne brukes som krigsfartøyer, 5 skjærbåter og 6 dobbeltsjalupper).

Det var et akutt behov for å bygge opp flåten igjen og det førte til stor byggeaktivitet ved Fredriksvern verft. Fra 1807 til 1812 ble det bygget:

- 9 kanonsjalupper
- 10 kanonjoller
- 1 morterbarkasse
- 2 mortersjalupper

Batteriene ved innløpene ble montert, kanonene ladet med skarpt, og garnisonen ble øket til feltmessig styrke i slutten av august. Den besto da av ca 1200 mann. På samme tid ble det satt opp en brigade i omegn av Larvik bestående av flere bataljoner infanteri, ett dragonkompani og ett 3-pundig batteri.

Innkvarteringen var meget trang. Fredriksvern og Stavern kunne ta opp til 1200 mann, men bemanningen i garnisonen og i flotiljen tellet flere hundre mann mer. Det manglet halm og andre ting å ligge på. De 2 gjenværende galeier ble tatt i bruk til innkvartering.

Folk ble oppmuntret til å utruste kapere og det ble gitt løfter om premier for hver fange. Kaperne gjorde adskillig nytte ved å snappe opp fiendtlige handelsfartøyer eller erobre tilbake priser som fienden hadde tatt. Det ble gjort en rekke henvendelser til kommandantskapet på verftet for å få utlevert

småkalibret skyts og dette ble imøtekommet så langt som mulig.

På grunn av det arbeide krigen førte med seg begynte helsen til Fabricius å skranke, og han søkte avskjed i 1809. Søknaden ble imidlertid ikke innvilget, men det ble besluttet å tilsette en nestkommanderende som skulle avlaste kommandanten.

En av de store problemene var å skaffe mat nok til besetningene under krigen. Verftets beholdning ville bare strekke til den vanlige garnisonen for 5 måneder og det var stor mangel på korn i distriktet. Fabricius kjøpte derfor inn alt han kunne komme over i omegn. I september 1807 kjøpte han for eksempel 300 kyr. Fra enkelte sogn kom det gaver. Bamble sorenskriveri ga 98 storfe og 230 sauer. I 1808 begynte forsyningene å ta slutt og rasjonene ble mindre. Spesielt knep det på smør og øl. Når ølet slapp opp fikk mannskapene brennevin i stedet. I november 1808 fikk man i gang sjøtransport av proviant fra Danmark. I januar 1809 kunne en til og med avslå et tilbud om saltet kjøtt. Man hadde heller ikke nok klær til folkene og kombinasjonen dårlige klær, mangelfull innkvartering og lite mat førte til mye sykdom.

Sitt første sykehus fikk Fredriksvern i 1787. Det hadde 16 værelser med kjøkken foran og plass til 90 pasienter. I perioden 1. oktober 1808 – 30 september 1809 behandlet sykehuset 827 syke. I tillegg ble det benyttet sykehus i Larvik og ved Tønsberg. I 1809 påbegynte Fabricius «Det nye Combinerede Sykehus» som sto ferdig i 1812. Det var da landets største sykehus, 60 alen lang, 15 alen bred (1 alen 62.7 cm) og hadde 24 værelser i 3 avdelinger. En avdeling for garnisonen, en for flåten og en for Fredriksvern.

I august 1810 var det en kortvarig blodgangsepidemi. Både i 1812 og 1813 var det tilsvarende epidemier. For å hindre utbredelse ble soldatene daglig skjenket en dram med bittert. (brennevin med malurtekstrakt). Brennevin spilte en stor rolle som proviant og medisin. I mars måned 1813 kjøpte man 30000 potter. 3 måneder senere 50000 potter (1 pot 0.9651 liter). Dette var forbruk for ca 3000 mann.

Bortsett fra fartøyer ble det ikke bygget mye ved Fredriksvern mens krigen varte. I tillegg til sykehuset ble det i 1811 besluttet å bygge en reperbane. Denne sto ferdig i 1812.

Året 1813 ble et urolig år. Allerede i mai var forholdet til Sverige så dårlig at en del av flåten ble sendt til Hvaler. Først fra Kristiansand, men senere også fra Fredriksvern. Fra 1. juli ble fartøyer som skulle

seile til Danmark langs den svenske kyst advart mot dette. Krigen med Sverige brøt ut i september, men kanonbåtene ved Hvaler kom ikke til kamp til tross for at det var en sterk svensk kanonbåtlåte i nærheten. Kanonsjaluppene fra Fredriksvern ble trukket tilbake og lagt i opplag fra november samme år. 1813 ble også et år med nød noe som i hovedsak skyldtes at engelskmennene kapret mange skip som fraktet korn.

Karl Johan og freden i Kiel

Under en militærparade i 1810 døde Sveriges kronprins og Napoleons marskalk Bernadotte, sjefen for de fransk/spanske troppene på Sjælland i 1807-1808, fikk kronprinstittelen og navnet Karl Johan. Bak utnevnelsen lå svenske revansjøsøker ovenfor Russland. Med en erfaren offiser fra Napoleons krets burde forholdene ligge vel til rette for en gjen Erobring av Finland. Karl Johan var imidlertid realist og forsto raskt at det var bedre å alliere seg med Russland. Dermed var det verst tenkelige scenario sett fra København, et faktum. Svensk aksept for russisk maktovertakelse i Finland og russisk aksept for svensk overtakelse av Norge. Bernadottes forhold til Napoleon var heller ikke så tett som svenskene hadde trodd, så et brudd med keiseren kostet ham lite. Han fikk gjennomslag for denne politikken og fra 1812 arbeidet han energisk for å bringe Norge inn under svensk styre. Da også England ga sin tilslutning, hadde prosjektet gode forutsetninger for å lykkes under forutsetning av at Napoleon ble beseiret. Senhøstes 1813 pågikk sluttkampene mot Napoleon. Karl Johan ledet de alliertes nordarmè og i oktober sto slaget ved Leipzig der Napoleon led et alvorlig nederlag. I stedet for å gå mot Paris slik ordren lød, satte Karl Johan sine tropper i marsj nordover mot Jylland for å tvinge gjennom avståelsen av Norge. Forhandlinger mellom Sverige og Danmark ble åpnet og 14. januar 1814 var avtalen klar. For å unngå okkupasjon av Holstein, Slesvig og Jylland godtok Fredrik den 6. kravene. Norge skulle i framtiden være et kongerike i union med Sverige. Vesterhavsoyene forble under dansk styre fordi svenske krav bare omfattet fastlands-Norge.

Kieltraktaten ble startskuddet for begivenhetene i Norge i 1814.

Kilder:

Norsk forsvarshistorie – bind I
Stavern forts og Fredriksverns verfts historie
– Johannes Schiøtz

Vernede bygninger ved Fredriksvern Verft

Tekst: Erling Halvorsen • Foto: Kjell R. Bugge

På denne siden har vi tenkt og presentere de vernede bygningene og anlegg ved Fredriksvern Verft.

Forsvarsbygg har utarbeidet Verneplan for alle 14 nasjonale festningsverk i Norge. Det finnes altså en for hver av festningene. Dette er bokverk av meget høy kvalitet og de er godkjent av Riksantikvaren og ble utgitt i 2006. Bokverket om Fredriksvern Verft har venneforeningen for salg gjennom infosentret i vaktstua, og venneforeningens styre. Prisen er satt til kr 375,-.

Beskrivelsene i Verneplanen er omfattende og for de som vil ha alle detaljer om bygg og anlegg bør derfor skaffe seg denne. Forøvrig finner en mye informasjon på følgende internettside; <http://www.verneplaner.no>

Vaktstuen, eller Hovedvakt, som bygget opprinnelig heter, ble bygget i 1752 og tegningene til vaktstuen ble approbert 4. mars samme år. Den var den gang inndelt med to vaktstuer og en arrest i første etasje, ovenpå med fire små arrester. Mot syd var det tilbygget et sprøytehus (rom for oppbevaring av brannslukningsutstyr) i 2004 ble det innvendig kalkpusset, og nytt gulv med teglstein i kalkmørtel. I dag benyttets dette til utstillinger og informasjonsskiosk i sommersesongen.

Bygningen har hvelved kjeller som i tidligere tider ble brukt til oppbevaring av tjære og bek.

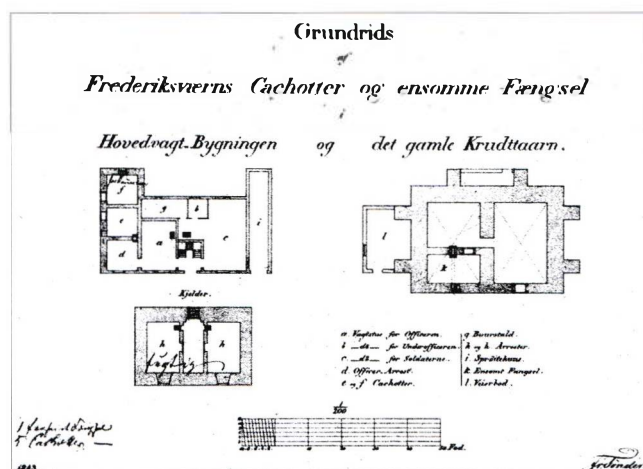
Gulvet i vakta ble belagt med murstein nedlagt i sand, med begrunnelse av at kjelleren ikke skulle ta fyr dersom vaktstua brant ned. Foran på fasaden går det en stentrapp med jernrekkverk opp til en treplattform. Fra forstuen gikk det en dobbeltrapp opp til annen etasje. Trappen ble endret i senere tid. I offisersvakten var det avdelt et privat. I soldatvakten var det avdelt et arrestkammer. I de meniges vakt var det anlagt et enkelt uhøvlet plankegulv, mens det i offisersvakten var et høvlet dobbelt gulv. I flg nedtegninger sorterte skilderusene under vaktstuen og i 1752 var det 4 stk av dem. Det kom imidlertid flere til i de nærmeste årene, sannsynligvis av samme type som dagens. Det kan være verd å vite at det i 1758 ble oppført en vaktstue på torget i Garnisonen og menes å ha vært dimensjonert omtrent som hovedvakta fra 1752. Garnisonsvakten ble imidlertid revet i 1784 da det ikke lenger var behov for den.

Etter som årene har gått har bygget blitt endret. Detaljene om disse endringene er beskrevet i den omtalte Verneplan. På slutten av 1980 og begynnelsen av 1990 tallet ble det lagt nytt tak på bygget, vinduer ble skiftet, ny kjellernedgang og kledning på sideveggene ble byttet.

Bygget er karakteristisk for sin tid og ligner på en rekke andre bygninger oppført i perioden rundt 1750, med fremspringende tak over hovedfasaden.

Hovedvakta fotografert januar 2010.

Grundplantegning av verfts til arrestlokaler i 1843; 0001 1.v. Tegningen er tatt med fordi den viser bygningens daværende planløsning. Vi ser at det i ettertid er foretatt en rekke bygningsmessige endringer: bl.a. er de to bakre arrestene (e og f på tegningen) revet og erstattet av en skråvegg, det er satt en port i søndre tilbyggs frontvegg og et vindu i sammes sydvegg. Vi legger også merke til de omfattende endringer i planløsning NRA KG III nr. 54

Museumstur for Guider og Flaggerere

Tekst og foto: Erling Halvorsen

Akershus festning.

Den 12. november 2009 gikk årets museumstur for guidene og flaggerne i FVV, til Akershus festning. Tidligere år har Halden og Fredrikstad vært besøkt, så det var med stor entusiasme at det denne gang ble Akershus. Påmeldingen var så stor at vi fylte en hel buss, (48 stk) og mange av medlemmene hadde også tatt med sin ledsager. Det var tidligere «flaggkommandør» Olav Bjørnflaten som var reiseleder og kl 0830 var det avgang fra Torget i Stavern.

Turen inn til hovedstaden gikk knirkefritt og vel fremme på Festningsplassen tok forsamlingen seg samlet opp til Akershus Festning hvor første del av omvisningen startet. Det var en av de faste guidene på festningen som åpnet med å fortelle om Festningens opprinnelse. Dette startet i Borggården, men siden det foregikk restaureringsarbeider og temperaturen var rundt 0, trakk vi inn Margretesalen for den videre briefing. Det vil ta for mye plass å skrive hele historien om Akershus Festning. Imidlertid er kortversjonen om Akershus tilblivelse den at den opprørske adelsmannen Jarl Alv Erlingson inntok Ekebergåsen i året 1287.

Orientering i borggården.

Derfra sendte de brannpiler ned mot middelalderbyen i Viken og kongsgården ble brent ned og Kongens høvedsmann drept av opprørerne. Som resultat av denne hendelsen så ble det bygget en borg på Akersneset i 1299 og siden den nærmest var umulig å innta (beleiret 10 ganger, men aldri inntatt) så ble kongens hovedsete flyttet fra Bergenhus til Akershus. Siste gang Akershus festning var i kamp var under den store nordiske krig i 1716.

Angrepet på kongsgården var på Håkon V Magnusson sin tid, som regjerte i Norge fra 1299-1319. Det var han som begynte å bygge Akershus festning. I dag vet vi at området, noe utvidet fra den tid, rommer en av Forsvarets største arbeidsplasser, og også Forsvarets øverste ledelse både militært og politisk.

I Margretesalen fikk vi historien om Margrete og hennes liv, samt at det selvsagt også var her gjenferd på Akershus kan oppleves til tider. Slike historier er det jo på alle slott og festninger. Salen ligger mot nordvest og er oppkalt etter Dronning Margrete Valdemarsdotter, etter Danske kong Valdemar. Margrete var født i 1353 og døde den 28. oktober 1412. Hun var Dronning av Norge fra 1363-1380, altså gift som 10 åring med kong Håkon VI Magnusson av Noreg. I 1370 fikk de sønnen Olav (dansk Olof). I 1380 døde kong Håkon VI Magnusson av Noreg, og sonen Olav IV Håkonson overtok tronen. At Margrete hadde makt kan vel befestes ved at hun fikk valgt den femårige sonen til konge av Danmark/Norge, Olof III av Danmark.

Dronning Margretes drakt.

Vi beveget oss deretter til Romerikssalen, der Kong Harald V holder middager for prominente personer og regjeringen. Her var det malerier av blant annet Grev Wedel Jarlsberg og borgens grunnlegger, og Håkon V Magnusson. Vi fikk historien om hvorfor navnet er blitt til Romerikssalen før vi gikk videre inn i Christian IV sal. Den ligger over slottskapellet og har god utsikt mot sydøst og Oslofjorden samt mot Jomfrutårnet der inngangen til borgen var i middelalderen. Her hang det ett stort maleri av Christian VI konge i Norge fra 1730-1746, da overtok Fredrik V 1746-1766. Som kjent for Fredriksvern Verfts Venner var det han som i 1750

Foreningsnytt

Minneplate.

Kong Fredrik V

vedtok at det skulle bygges et skipsverft i Stavern for å beskytte trafikken mellom Norge-Danmark mot svenskene. Imidlertid så var det ikke funnet noe plass til hans portrett i denne salen, men han ble plassert i trappegangen ned i tårnbygget mot mausoleumet som er plassert under Slottskirken. Her var det også en minneplate over Håkon V

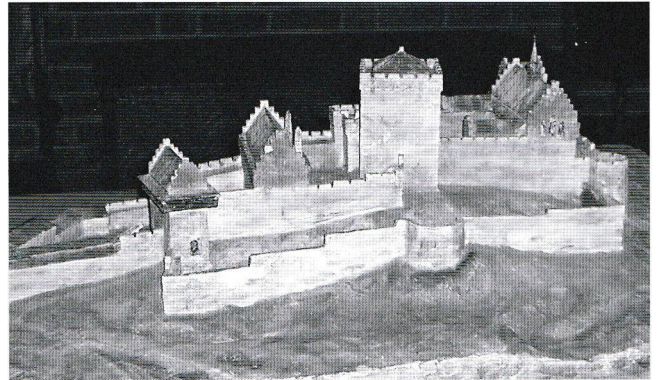
Magnusson som var den første konge som ble kronet i Oslo og hans kone

Dronning Eufemia av Gügen. Deres eneste barn var datteren Ingebjørg og mannslinjen i Sverre-ætten døde ut med Haakon V. I mausoleumet ligger kong Olav V og kronprinsesse Märtha, kong Håkon VII og dronning Maud og i tillegg Sigurd Jordsalafarer. Og for den historieinteresserte anbefales boken Akershus- vårt riksklenodium 700 år av Tschudi Madsen og Moberg. Her står det blant annet om en kongelig feiring i 1648 da kong Fredrik III ble hyllet av Riksdagen som da var samlet på Akershus. Kongen ble behørig salutttert med 800 kanonskudd. På slutten av 1600 tallet forfalt imidlertid Akershus slott og ved kong Fredrik IV's besøk i 1704 var det siste gang det bodde en konge på slottet.

I tillegg til Tschudi Madsen og Mobergs bok kan også bokverket om våre festningsverk anbefales og det finnes mye bra stoff på nettsiden til nasjonale festningsverk. Her er linken <http://www.nasjonalefestningsverk.no>

På festningen finnes det en miniatyr av Akershus borg slik den fremsto for 700 år siden. Meget enkel sam-

menlignet med FVV's miniatyr av Fredriksvern Verft fra 1814 fremstilt i Galeiskur 16 ved Verftet. Inntrykene ble etter hvert mange og det var ikke lett å få med seg alle detaljer, men etter denne utmerkede orienteringen om liv og levnet med konger gjennom historien ble vi geleidet inn i Slottskirken der oblt. Knut Henry Thorvaldsen orienterte om FAKT, Forsvarets Avdeling for Kultur og Tradisjon som forkortelsen står for. Kommandanten Brigader Geir Holmenes, for øvrig nr 114 i rekken, hadde ikke anledning til å møte oss, men hans stabsjef holdt en utmerket orientering. FAKT's har ansvaret for å sikre festningenes militære egenart og karakter, ivareta offisielle handlinger, samt sørge for at Forsvaret som etat profileres. Her registrerte vi jo at Fredriksvern Verft ikke var med i porteføljen over hedersfestninger. Det kan muligens være en fordel da økonomien til FAKT ikke gav rom for utvidet aktivitet. Det kan da være vel så bra at vi som Venneforening har avtaler med Nasjonale Festningsverk som til syvende og sist drifter alle Festningsverkene i landet. Det er for tiden tilsatt 8 kommandanter på de «viktigste» festningsverkene og noen kommandant til Fredriksvern Verft var ikke på agendaen.

Modell av Akershus festning.

Vår leder Per Inge Steien takket oblt. Thorvaldsen for orienteringen, den omvisningen vi var blitt til del, og at kommandantskapet hadde satt av tid for vårt besøk. Han overrakte en flaske med «flaggvinn» som takk og håpet at staben fant en passende anledning til å nyte denne og samtidig finne tid til å besøke Fredriksvern Verft for å få en orientering som våre guider tildeler alle våre besøkende. Besøket gav våre guider en flott inspirasjon for det videre virke ved Fredriksvern Verft og det står klart for undertegnede at den virksomheten som venneforeningen gjør på frivillig basis er i alt sammenfallende med de oppdrag som FAKT har for de festninger som har kommandantskap.

Vårt besøk på Akershus ble så avsluttet med en enkel lunch på Festningsmuseets kantine.

Værftsbilder

Tekst og foto: Kjell R. Bugge

Redaksjonskomiteen ønsker å bruke bilder for å vise noe av miljøet og aktiviteten ved Fredriksvern verft. I dette nummeret har vi noe fra perioden desember 2009 til februar 2010. I neste nummer som er planlagt utgitt ultimo mai 2010, vil vi på samme måte presentere noe fra perioden mars - mai 2010. Våre lesere oppfordres til å sende inn bilder fra denne perioden til redaksjonskomiteen.

*Kanalen med
noe usikker is.*

*Det er for kaldt for
hesten.*

*Info om
orlogsbriggen
er i vinterdvale.*

En kald kriger.

*Marianne i
Vertsfunksjonen
på sin arbeidsplass
i Vaktstua*

*Også i kulde har
FVV flaggtjeneste.*

*Kanskje kan man
snart gå på isen
til Citadellet.*

Mine minner fra Fredriksvern verft

Mange, svært mange, har i årenes løp tjenestegjort ved Fredriksvern Verft og alle har i en eller annen form blitt merket av dette oppholdet; de fleste forhåpentligvis i positiv forstand. Redaksjonskomiteen starter nå en ny serie hvor vi inviterer kjente, og noen mindre kjente personer fra det norske samfunn til å fortelle om sine opplevelser i den tiden de var ved Verftet.

Først ut er Vidar Wærp som gikk ut Luftforsvarets befals – og administrasjonsskole (LBAS) høsten 1967. Befalsskoleelev 072 Wærp er nå ansvarlig for Helse/Miljø/Sikkerhet på Oslo Lufthavn Gardermoen. Før det var han personalsjef samme sted. Innlegget er redigert og «noe» forkortet. God fornøyelse. Red

Befalskolen 1966/67 – Det store Gaupekullet

Sommeren 1966 var den heteste i manns minne i Brunlanes. Etter en knalltøff rekordvinter med snø i metervis over Øst- og Sørlandet, slo godværet til i juni med temperaturer godt over 30 i dage- og ukevis.

En kompis hadde motivert meg til å søke befalskolen i Stavern med begrunnelse: I forsvaret skulle vi jo alle, så hvorfor ikke gjøre noe ut av det mens vi først 'var inne'. Jeg falt for argumentet og avfyrte en søknad. Kompisen og jeg dro en glovarm sommerdag fra Kongsberg til 4 dagers opptaksprøver.

Tropetemperaturen vedvarte. Godt over 30 grader under opptaksprøvene. Hvilte ut på Kjærstranda mellom slagene. En hærsikare av søkerne greide ikke inntakskravene og forsvant. Også min kompis med for dårlig fysisk form. Dette var jo de store årskulls periode, ungdom født rett etter krigen de fleste. Det var stor aldersspredning blant deltagerne – 10 år – født mellom 1938 og 1948. De eldste hadde vært grenader eller Utskrevet befal og manglet befalskole for videre karriere.

Etter 4 dagers knallharde prøver var det klart til opptak på Aspirantkurset. 9 uker i sommerheten. 150 klarte opptakskravene etter en storstilt utsiling. Det var enorm søkning til befalskolene på den tid, og årskullene var rekordstore.

Vi ble forlagt i tyskerbrakkene rett innenfor Midtre port. De hadde sin sjarm de og.

Umiddelbart etter porten lå til venstre Velferdskontoret hvor velferdsoffiser Andersson regjerte. På høyre side lå admin kontorene for aspirantkurset hvor bla Mistereggen og Snildal var konger. Så kom – på høyre side fra inngangspartiet, de to forlegningskasernene, brakke 42 og 43, under aspirantperioden. Her lå vi opp til 11 på rommet – 3 i høyden. 'Morsomt' å ligge i underkøyen når de over deg hadde vært på kveldsperm på Jonas i Sandefjord og kom igjen med 'ruskete mage'. Etter brakke 42 og 43 kom gymsalen. Dette var Boyes domene.

Harry Boye Karlsen var en gigant for oss unge aspiranter. 58 landskamper; og hadde bla spilt for Dundee United i Skotland. Boye var tøff og kjørte oss knallhardt. Sparte heller aldri seg selv. I en treningskamp på Kaken med oss gutta scoret 114 Gunnar Døvle et nydelig mål. Gunnar var på samme lag som Boye; men Boye ble fly

forbannet og skrek: «114: Hvorfor sentret du ikke til meg????!!!» Døvle svarer kjapt: 'men løytnant, jeg scoret jo!!'. Boye: «Men jeg sto bedre plassert!!!»

Naturlig nok var det mye fysisk trening på et aspirantkurs. Ser fortsatt for meg Boyes instruksjoner: «Vis øvelsen guttær, la elevene prøve seg osv»

Sommerøvelse hinderløype.

Øvre leir besøkte vi ikke så ofte. Det hørte tidligere befalskull til. Her var også leierens legekontor og sykestue i en tyskerbrakke. Dette var kapein Weldinghs domene, den avholdte avdelingslege- fra 1946 til 1988!

Oppstillingsplassen var rett utenfor forlegningsbrakkene i aspirantperioden. Knut Mistereggen var vårt første møte med forsvaret som vår første sjef med Snildal som NK. Dette var store personligheter som vi med glede fulgte på avstand senere i livet.

Sommeren 1966 var en gladlynt periode. Kortpustede bygutter med høy hvilepuls og unge og begeistrede landsens ungdom ble på få måneder barske mannfolk, takket være fremragende instruktører. Noen av gutta kunne knapt svømme da de kom, og andre hadde nesten ikke sett et par ski. Alle ble racere på området 14 mnd senere.

150 som ble tatt opp som aspiranter og ble inndelt i 3 tropper med fryktinngytende krigsskolekadetter som troppsjef og NK'er. Dette var gutter som hadde gått befalskolen et par år før og visste å 'kjøre' oss. Karer med løverøst og iskalde smil, hvis de i det hele tatt smilte. Vi ble kun tiltalt i autorative glefs. Første tropp ble ledet av

Enger, hvis tordenrøst kunne skremme vettet av de fleste, med Sæther som NK. Hill-Jensen med Thorstensen som NK ledet 2.tropp og Fjæreide og Eikenes 3.tropp. Meget dyktige ledere alle sammen. Når Hill Jensen med roterende nesebor hugg øynene i oss og bjeffet oss inn i ansiktet for å sjekke om vi var nybarberte, rørte vi ikke et lem eller sene i kroppen. Man kunne få kort åndedrett og tåket blikk av mindre. Møtte forresten Hill Jensen mange, mange år senere; han gikk rett på meg og hilste: God dag Wærp, takk for sist. Imponerende hukommelse. Mistereggen og Hill-Jensen var mine første møter med forsvarret og var nok med på å forme et meget positivt syn på det militære, som jeg siden alltid har hatt. Fremragende instruktører begge to, hver på sin måte.

Vi gikk aldri på aspirantkurset. Løp støtt. Ut og inn og skifte til de forskjellige uniformer. Førstemann hit og førstemann dit. Siste mann måtte gjerne ta 10 armhevinger foran troppen.

Alltid fremadstormende i huket gange. Ild og bevegelse. Med en fot i bakken. Vi ble kattemyke og smygende i bevegelsene. Hinderløypa hver dag. Konkurrerte både individuelt og lagvis. Tiden ble tatt på sistemann på laget, så vi lærte å hjelpe hverandre, at laget ikke var bedre enn det svakeste ledd. Kreativ dovenhet var nytteløst. Bare å stå på. Vi visste at mange skulle ut etter aspirantperioden; så det må ha vært et eldorado å være instruktører for en så motivert guttegjeng. Kom jo i en fandanivolsk fysisk form av dette. Aldri vært i bedre kondisjon enn etter avslutning aspirantkurs. Ble aldri sliten. Kondis som en maratonløper. Sendte Boye og Hill Jensen en varm tanke og takk for alt slitet. Nå betalte det seg.

9 ukers knallhard aspirantperiode nærmet seg avslutning. Klart for opptak til selve befalskolen. Spenningen lå som et teppe over Brunlaneshalvøya. Gjennom hele aspirantperioden fra begynnelsen av juli til midten av september hadde vi vært under kontinuerlig observasjon for å se om vi ville være egnet for videre befalsutdannelse. Bare den enkeltes innsats og interesse for skolen vil være bestemmende for opptak på Sersjantlinjen.

Dette visste vi og at en rekke av oss ikke ville komme inn på befalskolen. Nåloyet var lite – og vår motivasjon desto større.

Selve opptaksmøtet huskes som et intervju i adminbygget hvor vi ble utspurt og gransket av et batteri med øvrigheter. Erindrer Mistereggen, Hill-Jensen, en oberstløytnant, en psykolog og et par til som spurte deg ut hvorfor du ville begynne på Sersjantlinjen og hva som motiverte det til å bli befal mens de bladde i papirer om de resultater og vurderinger du hadde oppnådd på Aspirantkurset. Ca 50 ble sjaltet ut og måtte fortsette i militære andre steder, som menige. 99 av oss startet som korporaler og befalelever (skjønt 135 Magne Wærstad, kulletets eldstemann var allerede sersjant fra tidligere, men deltok på vårt kull som vanlig elev).

Så var det klart for 1.elevperiode med forlegning Lille Skaugum i stedet for de gamle tyskerbrakkene. 2 vinkler som korporaler og 20% økning av tjenestetillegget, fra 5

til 6 kroner dagen. Ikke verst når en halv liter øl kunne skaffes for kr 4.

Vi følte oss som grever og som en magnet på damene – lette og fine i kroppen. Vi var i vår ungdoms skjønneste vår! Av de 99 som startet på Sersjantlinjen, ble 7 tatt av underveis av forskjellige årsaker, og måtte slutte i løpet av elevperiodene: Noen strøk på en eksamen etter en elevperiode, andre ble vurdert som ikke egnet befalingsmann etter nærmere vurdering og 1 ble tatt i juks på den siste avsluttende eksamen. Bitter for ham, som tidligere hadde gått den militære Forskole, som mange fra dette kullet hadde.

Ansikt til ansikt med Gaupa. Dag 1 på Sersjantlinjen: Brått sto vi ansikt til ansikt med Gaupa! Uvisst av hvilken grunn – kaptein Ivar Østeraas, vår skolesjef, fikk fort – stilltiende – navnet 'Gaupa'. Kanskje fordi han kattemyk og smidig som en gaupe kom 'luskende' hver morgen kl 0730 og krevde avmelding fra sitt troppsbeval. Sjelden hans gaupeansikt spratt opp i innbydende glis. Kaptein Østeraas hadde gruedyp røst som hang dirrende over Brunlanes. Bare klakkingen av hans hæljern fikk blodet vårt til å isne på 50 meters avstand. En fin type, Østeraas. Med fallskjermving utstrålte han en autoritet som fikk nakkehårene våre til å reise seg. Han kjørte oss knallhardt. Men fair og rettferdig uten dikkedarier. Ikke noe tull. Med kvast blikk, fremskutt underkjeve, lang i kjakene, luen stentøft på snei, så vi rask at dette ikke var en skøyergutt man var fristet til å drive ap med. Det oste respekt av ham lang vei. Når han i egen opphøyde posisjon, kom elgaktig glidende inn på oppstillingsplassen, og tok hoftefeste med stålgrep, var all skjelm og spass forbi. Det var dog en viss glefsende sjarm med ham – i hvert fall i ettertid. En gnistrende læremester. Og god rollemo- dell. Noen av det andre befalet hadde nok litt mer lealøs sjarm, og var friskere og ledigere i anslaget. Men det var ikke noe fjesk og fjas med dem heller. En del av det yngre sersjantbefalet kunne riktignok være hissige i kammen, som seg hør og bør.

Våpeninspeksjon.

Vi ble inndelt i 5 tropper og var klare til grunnleggende befalsopplæring. Her stiftet vi bekjentskap med fjorårskullet gutter som nå var sersjanter for oss: Bjørgum, Farnes-Hansen, Bjerkeseth, Bjørn Larsen, Prytz, S I Hansen. Disse gikk vel stort sett som NK'er for disse offiserene: Ove Barnholdt, Ronald Dahl Hansen, Solum, Pelle Bjørgan, Robin Cramer, Lt Eian, Strømmen, Snildal, Andersson, Tørseth. Knut Mistereggen var NK for Ivar Østeraas. Et uslåelig team.

Hva huskes fra elevperiodene? Høstøvelse 66 i Hedrum. Kartlære med Mistereggen var en høydare. Hans gjennomgang av GEOREF systemets oppbygning glemmes aldri.

Likeledes stabsersjant Tørseths hjemler. For hjemler er meget viktige, ble det presisert. Så dette måtte bankes inn i gutteskrottene. «En hjemmel er en bestemmelse - gitt av kompetent myndighet - som gir enheten rett til å ha bestemte typer og mengder materiell.» Sitter som spriket 40 år etter! Bra Tørseth! Og hjemmeldokumenter lærte vi kunne være: URP'er, KOP'er eller utlånsdirektiv. Iflg Tørseth

Hva huskes fra befalskolen - 40 år etter?

-Vi husker dattera til Pelle Bjørgan - Mari - Vi husker Velferds- Andersson rett innenfor Midtre port - Vi husker Kommandantboligen fra 1751, vaktstuen fra 1752, sjaluppskuret fra 1754, Galeiskurene fra 1766-67. kadettbrakka fra 1773/74. Krutthuset fra 1777-79.

Garnisonkirken fra 1756. Vi ble fortalt om den utrolig virksomhet i Stavern i 1750 årene.

-Vi husker alle vaktene - særlig 0200-0400 vakten ved skilderhuset ved krutthuset innenfor Corenteenbukta på forblåste novemberetter. - Vi husker selvfølgelig skriften over hovedport ved Kommandantboligen og vaktstua:

**«Tør fiendens flag mod vores Wærn og Fæstning vaie
Saa vil min Tordenmund saa gloende ham praie
At han forglemme skal at komme nærmere
Mig femte Fredrik saa kiækt forbedrede
Aar 1756»**

Sitter som spikret etter alle vaktperiodene. -Vi husker musikkorpset og vår entusiastiske dirigent - og London turen med korpset 17.mai 1967 - med 'Flying Boxcard.'

-Vi husker høstøvelse på Svantul november 1966 og vinterøvelse på Rauland i nødbivuakk i 31 minus og skimarsj til Langlim og Seljord i januar 1967. En skimarsj det tydeligvis har gått gjetord om. Mange år senere møtte jeg Tørseth som ikke husket nøyaktig hvilket kull jeg representerte; men han var raskt på banen da jeg fortalte om vår vinterøvelse. 'Oi', kom det fra Tørseth, ' så du var fra DET kullet. DEN vinterøvelsen snakket vi befal om i årevis deretter. I et avisklipp fra Aftenposten 29 januar 1967 siterer journalist Knut Bjørnskau øvelsesleder kaptein Ivar Østeraas: «Marsjen fra Rauland til Langlim var en av de hardeste skimarsjer han hadde vært med på.» . Og grytidlig neste morgen videre til Seljord.

- Vi husker Tillitsmannsapparatet, f eks:

«Sak III, 3.november 1966: Telefonvarslingen er dårlig, og det hender rett som det er at befalelever som får riks ikke får beskjed om dette. Er det mulig å få ordnet på dette?»

Og under eventuelt samme møte: «Hovedinstruktør kaptein Ivar Østeraas fortalte at de bøkene som var forsvunnet fra peisestua var kommet tilbake, og at disse ville bli lagt ut i peisestua igjen. Han beklaget også sterkt at de uttalelser han var kommet med i forbindelse med denne sak, og håpet at ingen hadde tatt dette personlig opp.» (Signert Sersjantlinjen, LBAS, 05 november 1966: 042 Karl Bjørn Andersen, 072 Vidar H Wærp, 038 Wiggo Wilson, 037 Egil A Venaas og 015 Jan E Haugland - tillitsvalgte for de 5 klassene, samt hovedinstruktør kaptein Ivar Østeraas)

- Eller referat fra det Det sentrale tillitsmannsutvalg ved LBAS februar 1967 - med skolesjef oblt Hatledal, velferdsoffiser Lt Andersson til stede samt 71 Gjerdrum fra Stasjonsavdelingen og korporalene 042 Karl Bjørn Andersen og 072 Vidar Wærp fra h h v Rakett og artillerilinjen og Admin linjen til stede:

«Pkt 2: Er det mulig å få fjernet rangeringsnummer fra vitnemålet?»

«Saken er tatt opp av tillitsmannen fra Sersjantlinjen etter en oppfordring fra elevene ved LTBS, hvor saken også er drøftet.» «LOK har bestemt at rangeringsnr skal påføres vitnesbyrd for befalskolene, men det ikke kommer med ved andre kurs. Skolesjefen finne ikke at skolen vil ta denne sak med LOK».

Fysiske tester

Vi skulle jo tilfredsstillende vise fysiske tester:

Svømming: 25 m - Bredsittende ryggbøyning frem og ned: 30 cm

- Kroppsheving i bom: 6 ggr - Benkpress 45 kg: 10 ggr - 2 min sitt-opp: 40 ggr

- Lengde uten tilløp: 2.40 - 5000 m løp: 22.45

På grunnlag av den grunn trening som vi ervervet i 1.elevperiode, måtte den enkelte elev på fritiden sørge for å være best mulig forberedt til de prøver som skulle avholdes i 3.elevperiode. Dette gjaldt så vel kondisjon som teknikk i de enkelte øvelser.

Så var det examen i gymnastikk og fysisk trening: En av examensoppgavene husker jeg var:

«*Dragstående armsving frem, dyp knebøyning, en tøying, kroppen loddrett og helene løftet, hurtig strekning, armsving ned-bakover*». *Boyes sterke innegymnøvelse var morsomme å vise i festlivet i yngre dager: «Fra favn-vater stående til flyktig håndstående med liten bredstående vridning fra side til side med knesvikt og løst slengende armer».* Noe å prøve på etter en lun aften på byen eller i intime festlige lag. 079 Einar Otnæs var uslåelig i turn - både i gymsalen, på brakka og i mer festlig lag.

Pianostemmer Amundsen og Knut Mistereggen

Vi på Admin linjen hadde et uslåelig team som troppsbefal: Knut Mistereggen som sjef med sjt Sigurd Amund-

sen- pianostemmeren fra Porsgrunn – som NK. Begge var mestere i forsnakkelser, noe vi elevene selvfølgelig har hatt mye spas med – særlig i ettertid, hvor historiene blir bedre og bedre med årene.

Vi husker f eks: -Sjt Amundsens: Samling ved baalet; Mistereggen som banket på sin egen dør, ropte «Kom inn» for full hals, og deretter skrittet inn på sitt eget kontor.

– Mistereggen som overleverte befalskolen til forsvarsmi- nister Grieg Tiedemand med ordene: Statsråd: Befalsko- len stiller i h t signallisten!

– Eller da han Mistereggen kommanderte oss for full hals: «På aksel geværrr.» Aberet var at vi sto oppstilt uten våpen. En diskret sjt Amundsen hvisket derpå: Løytnant: De har ikke våpen, hvorpå Mistereggen repliserer lyn- raskt: 'Brrr – hva sier jeg – brrr - så ta ved foten igjen, da'.

– Mistereggen igjen: «Samling etter lunch her klokken halvtolv-tredve, brrr – hva sier jeg – ny rettelse – ny sam- ling – brrr etc etc. Historier som bare blir stadig bedre med årene. Kanskje etter hvert som vi 'smører tykkere på'.

– Og stikkord som 'Vi prøver'n' og Turkerommet til Strømmen, gikk inn i daglig vokabular.

– Vi husker all spredt orden og sluttet orden, fotombytte til marsj i mak og forflytning i sverm

– Vi kom jo fra hele landet; og jeg husker romkamera- tene 061 Syrdal fra Sør-Audnedal på Sørlandet og 060 Ravlo fra Lierne i Nord-Trøndelag, som nesten ikke for- sto hverandres språk til å begynne med.

– Vi husker at vi etter lunch ofte ble kjørt ut 5 km mot Kjærstrand – og så var det første mann til mål på tynne rågummi joggesko

– Og vi lærte kontroll av avfyringsmekanismen på 12.7 firlingmitraljøse M 55 med tilhengerlavett M20. Og at bladkrutt benyttes i pistolammunisjon samt at kalosjer, skjurf (flyblått), gamasjer og ski kan benyttes til Tjeneste- antrekk II for befa. Kjekt å vite.

– Og ikke minst husker vi kullets eget lille band med 079 Einar Otnæs på trommer, 128 Gunnar Brun på gitar og 037 Egil Venaas på klarinett. Selv på sommerøvelsen på Svanstul opptradte de, hvor selv Gaupa tro til med en finskevits. Det ble nesten løssluppet.

Mye god lederopplæring

Befalskolen i Stavern bød på meget god lederopplæring.

For eksempel

Militær ordgivning: Motta ordrer – Bedømme situa- sjonen – Legge en plan – Gi en ordre var nyttig også i en sivil situasjon.

– Vi lærte å legge mye vekt på å bedømme situasjonen riktig før vi fatter beslutninger og gir ordre.

– At hver avdeling har 1 sjef som er ansvarlig for det avdelingen gjør.

Den som gir oppdraget, bestemmer hva som skal utføres og gjerne når oppdraget skal være utført. Hvordan opp- draget skal utføres overlates til undergitte å bestemme – fordi disse har som regel best lokal detaljkunnskap.

Vi lærte mye om en ordres innhold, form og fremføring.

1: Orientering om situasjonen – 2. Oppdrag – 3. Plan og utfø- relse – 4. Adm og forsyning – 5. Stridsledelse og samband

Sommerøvelsen Svanstul.

Skoleavslutning

– Vi husker at 7 personer 'røk ut' i elevperioden av for- skjellige årsaker slik at 92 ble uteksaminert som sersjanter 20 september 1967 og startet på 14 mnd plikttjeneste.

Etter en hei dundrede avslutningsfest i offisersmessen – med innleide selskapsdamer fra Gloppe husmorskole til ølprat og kurtise, skrittet vi friske og uforferdte ut i landet, strunke og ranke. Med staut sersjantuniform, tre vinkler og høy lue beveget vi oss høyreiste og langlem- mede ut porten på Fredriksvern Verft, som unggauper over grønne gressganger, med samba i hoftene fra kvel- den før! Å si vi følte oss som konge, er et understatement.

Hva har vi lært av tiden på befalskolen i Stavern.

Først og fremst betydningen av godt kameratskap. Mange av dem man traff for over 40 år siden har man kontakt med fortsatt. Fordi man levde så tett på hver- andre gjennom 14 måneder, ble man svært godt kjent. Visste hverandres styrker og egenskaper. Dette glemmes aldri. Vi lærte å stole på hverandre – og å hjelpe hveran- dre. Lærte at det er teamet som betyr noe, laget er ikke bedre enn det svakeste ledd. Vi lærte lederskap som jeg bl a som opplæringsleder og personalsjef i flere selskaper siste 15 årene har hatt stor nytte av. Vi lærte at du som leder har det hele og fulle ansvar for alt som skjer eller ikke skjer innenfor ditt tildelte ansvarsområde. Vi lærte å delegere, og det å følge opp viktige detaljer, men også å stole på sine medarbeidere. Og så hadde vi det utro- lig mye moro sammen. Svært mange fra kullet fortsatte i Forsvaret. Den som nådde lengst karrieremessig var vel Arvid Grønheim, som avsluttet sin tjeneste i forsva- ret som generalmajor, ved Natos internasjonale stab ved hovedkvarteret i Brussel. Og er nå stor hesteeier i Dran- gedal.

For egen del ga jeg meg etter plikttjeneste i Bodø men hadde vernepliktig lønnet kontrakt ved LVA bataljon i mange år og fikk vel med 13-14 rep.øvelser samt strids- dommertjeneste.

Tiden på befalskolen var minsanten en rik tid – som friskes opp hvert 5.år ved kullsamlingene i Stavern. For å si som Bjørge Lillelien av og til avsluttet sine innlegg med:

«What a fabulous time»

Fredriksvern Verfts Venner

Postboks 161, 3291 Stavern - Bankkonto 2551.01.30955

ÅRSMØTE 2010

Styret innkaller med dette til årsmøte i Fredriksvern Verfts Venner (FVV):

Tirsdag 09. mars 2010 kl 1800 i Auditoriet, Galeiskur 16

Stemmerett på årsmøte har kun medlemmer som har betalt sin kontingent for 2009, mens nylig tiltrådte medlemmer er hjertelig velkomne – uten stemmerett.

Årsmøte har følgende agenda:

Åpning:

- Valg av møteleder og to personer til å undertegne protokollen
- Valg av møtesekretær
- Godkjenning av innkalling
- Godkjenning av saksliste

Godkjenning av:

- Årsmelding
- Foregående års reviderte regnskap
- Overskuddsanvendelse/dekning av underskudd
- Kontingent for 2010
- Forslag til budsjetttramme

Saker fremmet av:

- Styret
- Øvrige medlemmer

Valg av:

- Leder
- 3 styremedlemmer for 2 år
- 2 varamedlemmer for 2 år
- 2 medlemmer til valgkomitè

Etter årsmøte blir det en enkel bevertning og et foredrag om JKØ's planer i de nærmeste årene ved Terje Skjølberg.

Saker medlemmene ønsker behandlet på årsmøtet må være styret i hende senest fredag 26 februar 2010.

Velkommen!

Per Inge Steien (sign)
Leder

NB! Ta vare på denne innkallingen - årsmøte vil ikke bli annonsert på annen måte!!

Kommandersersjantrommet i Kadettbrakka

Tekst: Jahn H. Schipsted • Foto: Fredriksvern Verfts Venner's fotoarkiv

Fredriksvern Verfts Venner startet i 2009 med prosjektet «Kommandersersjantrommet» også kalt «Kongerommet». Arbeidet med dette rommet er å fremskaffe personalia på de personer som er avtegnet på veggene. De personene som er avtegnet har vært kadetter på Krigsskolen fra 1919 til 1932. De som ble avtegnet var henholdsvis Kommandersersjant og Furer i sine respektive kull.

De personaliene som vi har skaffet frem vil bli benyttet til å lage en mer fortellende og publikumsvennlig utstilling i dette rommet.

Vi vil skrive litt hvilke personer dette var og hva de har gjort.

Først ut er daværende kronprins Olav som var kommandersersjant i sitt kull i 1924.

Kronprins Olav

Født Appelton House Norfolk,
England 2. juli 1903

Døde 17. januar 1991

Kom til Norge i 1905

Tok eksamen Krigsskolen øverste avd. i 1924.

Ble premierløytnant samme år. Tok 2 års studier ved Balliol College i Oxford fra 1924 – 1926.

Kronprins Olav tok OL-gull i seiling i Amsterdam 1928.

Han ble oberst 1937.

I april 1940 reiste han til England.

I juni 1944 ble kronprins Olav Forsvarsjef og General.

13. mai 1945 kom han tilbake til Oslo med krysseren «Apollo».

21. september 1957 ble han Konge av Norge

Salgsartikler fra Fredriksvern Verfts Venner

T-skjorte blå str. S, M, L, XL	Kr. 125.-
Krus med logo	Kr. 125.-
Bok Verneplan for Fredriksvern Verft	Kr. 375.-
Bok Værftsminner	Kr. 290.-
Bok Fredriksvern verft 1750 – 2000	Kr. 250.-
Håndvåpenhefte på verftet etter 1945	Kr. 100.-

Artiklene kan bestilles ved henvendelse til **Fredriksvern Verfts Venner**,
Postboks 161, 3291 Stavern

Klipp fra arkivet

Redigert av Per Inge Olsen

Her er vi tilbake med et nytt klipp fra vårt rikholdige arkiv. Vi fikk god respons på bildene vi presenterte i forrige nummer. Alle portrettene er identifisert takket være flere av våre lesere.

Fra venstre nederst på side 18 har vi Egeland. Han var utdannet lektor og avtjente verneplikten i Stavern. Nestemann er vernepliktig John Haus-

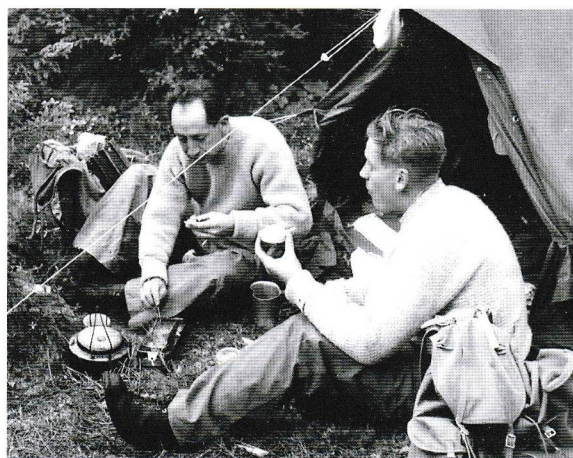
tveit fra Drangedal. Deretter med båtluue, vernepliktig Knut Duvholdt fra Larvik og til slutt befal-selev Geir Asdal fra LBAS kull I 1961-62. Når det gjelder de 2 andre bildene har vi ikke fått noen tilbakemeldinger.

Her kommer noen nye bildenøtter

Det eneste vi vet om dette bildet er at det skal være «Søsterklubben» og at bildet er tatt i 1959. Hvem er disse damene og hadde de egentlig noen tilknytning til Fredriksvern verft?

På de neste 2 bildene vil vi gjerne ha navn på personene.

Har du gjenkjent noen av de personene vi ikke har navn på så gi tilbakemelding på e-post post@fvv.stavern.no eller ring 932 66 620.

Så langt har vi hatt en skikkelig vinter her i Stavern med kulde og snø. Slik var det også i 1954 som dette avisutklippet fra Østlandsposten 5. mars dette året.

„Vi snør ned, men ellers går livet som normalt i Leiren“

Det militære har kunnet rekke Stavern en hjelpende hånd med snøryddingen

Oberstløytnant Sverdrup forteller at man heldigvis har godt utstyr for å få unna snøen med fire-hjuls-drevne biler og en landbrukstraktor. Stavern har også fått en hjelpende hånd i kampen mot snøen ved at veien til Risøya er brøytet. En har ellers har hjulpet til forskjellige steder i byen.

Stjernerdyss

Vi har lenge ansett graden fenrik for å være den det gikk flest av på dusinet, men etter at vi plutselig en dag så det skinne i doble stjerner både her og der hadde vi lyst til å revidere denne oppfatning. Det ble mange løytnanter - og flere kommer, heter det. De som hittil har blitt løytnanter (8/7 57) er:

fenrik A Mjør
fenrik I Snildal
fenrik S Malkenes
sjt H Hansen
sjt R Haut
fenrik Søeland
fenrik Strandenes
fenrik Berntsen
fenrik Kristoffersen
fenrik Ranheim
fenrik Arnesen
fenrik Flåten

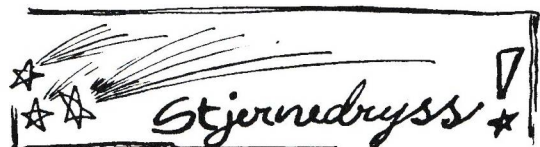
Det er klart at vi gløder oss på de nybakte vegne og Sprenggranaten tillater seg å gratulere på det hjertligste.

6, 8 og 9. mars ble det utkommandert militære mannskaper til snømåking på Auserød. Til sammen 54 mann deltok disse dagene og det ble arbeidet 413 timer. For dette oppdraget betalte Stavern kommune kr 2.037,38. En timelønn på litt under 5 kroner var kanskje akseptabelt den gangen?

Liste over militære snømakere til Stavern kommune, Staverns

Nr.	Navn	Lørdag 6/3		Mandag 8/3		Tirsdag 9/3		Tils.	10 tnr.
		Fra kl.	Fra kl.	Fra kl.	Fra kl.	Fra kl.	Fra kl.		
27	Pettersen	6	4	4	0	0	0	10	tnr.
97	Böhler	0	"	4	"	4	"	"	8
96	Riddland	0	"	4	"	4	"	"	8
99	Wangen	7	"	4	"	4	"	"	15
90	Süffing	7	"	4	"	0	"	"	11
88	Bakke	0	"	4	"	4	"	"	8
37	Holland	0	"	4	"	0	"	"	4
40	Enger	0	"	4	"	0	"	"	4
52	Jacobsen	0	"	4	"	4	"	"	8
43	Hagep	0	"	4	"	0	"	"	4
1	Hansen	0	"	3	"	0	"	"	3
21	Berg	5	"	3	"	0	"	"	8
48	Johnsen	0	"	4	"	4	"	"	8
4	Roberg	0	"	4	"	0	"	"	4
89	Svenkerud	7	"	4	"	4	"	"	15
64	StrømBlakstad	0	"	4	"	4	"	"	8
10	Rostrup	7	"	4	"	4	"	"	15
73	Hansen	7	"	4	"	4	"	"	15
61	Johannesson	0	"	4	"	4	"	"	15
85	Jørgensen	0	"	4	"	0	"	"	4
57	Nygaard	7	"	4	"	4	"	"	15
83	Amundsen	7	"	4	"	4	"	"	15
51	Nilsen	0	"	4	"	4	"	"	8
12	Gusseard	7	"	4	"	0	"	"	11
11	Skår	0	"	4	"	0	"	"	4
9	Ohlshögel	5	"	4	"	0	"	"	9
62	Stöland	0	"	4	"	0	"	"	4
15	Flöystad	7	"	4	"	4	"	"	15
63	Börensén	0	"	4	"	0	"	"	4
50	Haheim-Knutson	0	"	4	"	0	"	"	4
17	Johannessen	0	"	4	"	0	"	"	4
30	Wold Hansen	0	"	4	"	0	"	"	8
20	Valås	0	"	4	"	0	"	"	4
3	Ongstad	0	"	4	"	0	"	"	4
68	Simonsen	0	"	4	"	0	"	"	4
83	Halvorsen	0	"	4	"	4	"	"	8
48	Brevik	0	"	4	"	4	"	"	8
09	Sizau	0	"	4	"	4	"	"	8
69	Andersen	7	"	0	"	4	"	"	11
33	Mörch	0	"	0	"	4	"	"	4
72	Synnevåg	7	"	0	"	4	"	"	11
93	Nodland	0	"	0	"	4	"	"	4
81	Ruth	0	"	0	"	4	"	"	4
25	Jacobsen	5	"	0	"	4	"	"	9
31	Thurve	0	"	0	"	4	"	"	4
24	Lindahl	0	"	0	"	4	"	"	4
87	Kurland	0	"	0	"	4	"	"	4
6	Hydle	5	"	0	"	0	"	"	5
33	Huth	7	"	0	"	0	"	"	7
71	Gundeö	7	"	0	"	0	"	"	7
91	Kristiansen	4	"	0	"	0	"	"	4
92	Myhre	7	"	0	"	0	"	"	7
	Fenrik Ivedt 28/2 (arb.formann) 6/3	8	"	4	"	4	"	"	23
		143	tnr	154	tnr	116	tnr	Tils	413 tnr.

Året 1957 var det mange offiserer som fikk opprykk. Dette er sakset fra «Sprenggranaten» og våre lesere vil sikkert kjenne igjen mange navn.

Følgende løytnanter er utnevnt til kapteiner og "Sprenggranaten" gratulerer.

Kapt Nicolaysen
Kapt Rökke
Kapt Flaatten
Kapt Björnstad
Kapt Thom

KNM Thor Heyerdahl og Fredriksvern verft

Tekst: Kjell R. Bugge • Foto: Via Forsvaret

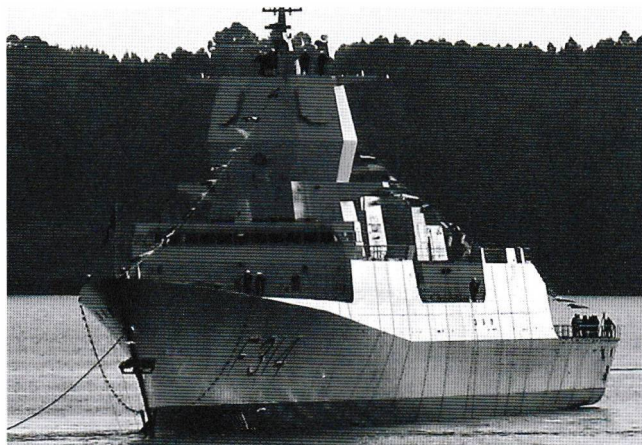
Som den siste av Sjøforsvarets nye fregatter ble «KNM Thor Heyerdahl» sjøsatt og døpt i Spania i februar i fjor. Dåpsseremonien ble utført av gudmor og barnebarn av Thor Heyerdahl, Elisabeth Heyerdahl Lampe. Til lyden av den norske nasjonalsangen ble båten sjøsatt ved det spanske verftet Navantia i Ferrol.

«KNM Thor Heyerdahl» som er forventet ferdig i løpet av 2010, skal adopteres av Larvik kommune. Dette er klarert med rette myndigheter i Sjøforsvaret, og det er å anta at selve adopsjonsseremonien vil finne sted en gang i løpet av 2011.

Slik får vi altså Sjøforsvarets siste og mest moderne tilvekst knyttet til Larvik og derved Stavern, hvor Norges første flåtestasjon ble etablert i 1814. Når vi samtidig vet at fra 1750 og frem til dette året, var et halvt hundre fartøyer til den norske skjærgårdsflåten allerede blitt bygget ved verftet, er det historiske bakteppet fullbrakt for en høytidlig og minneverdig adopsjonsseremoni. Det lar seg så absolutt gjøre å seile fregatten inn på Stavern havn, utveksle salutter med Verftet, foreta selve adopsjonsseremonien på Stavern havn før fregatten seiler videre til Larvik for et videre program. Et besøk av mannskaper fra KNM Thor Heyerdahl til Verftet for omvisning og orienteringer burde kanskje

også være med i programmet, for ikke å snakke om en kirkeparade i Norges eldste marinekirke, Fredriksvern kirke. Med Marinemusikken tilstede, som ble opprettet ved Kongebrev av 28 oktober 1820 nettopp ved Fredriksvern Verft, ville alt ligge til rette for en minneverdig forestilling. Det er å håpe at arrangementskomiteen med ordføreren og representant(er) fra Larvik forsvarsforening i spissen er seg disse fakta bevisst slik at også båndene mellom Fredriksvern Verft og Sjøforsvaret kan bli styrket.

Lykke til med planleggingen av arrangementet.

Du vet sikkert at briggen Fredriksvern ble sjøsatt som siste skip fra Fredriksvern Verft 29. september i 1814.

Men visste du at den samme briggen ble opphugget i Horten i 1854?

Du vet sikkert at Fredriksvern Verft ble anlagt i 1750.

Men visste du at de fleste håndverkerne til Verftet på den tiden kom fra Danmark og Holland?

Du vet sikkert at Verftsporten har en inskripsjon på innsiden av porten.

Men visste du at originalinskripsjonen finnes på Marinemuseet i Horten.?

Du vet sikkert at Sjøkrigsskolen befinner seg i Bergen.

Men visste du at forløperen til denne skolen ble etablert ved Fredriksvern verft 27. oktober 1817 og da under navnet det Kongelige norske Søkadetcorps?

Du vet sikkert at Fredriksvern Verft måtte ha en fast militær besetning for å holde ro og orden.

Men visste du at at en slik besetning ble etablert på Verftet etter Kongelig ordre av 17. november 1750 og da med navnet Marinekorpsset?

Du vet sikkert at Telemark bataljon i dag er en av Forsvarets spydspisser og blir hyppig brukt i internasjonale operasjoner.

Men visste du at forløperen til denne bataljonen var et regiment etablert ved Kongelig resolusjon av 19. desember 1788 under navnet Tellemarken og da med standkvarter på Fredriksvern?

Fredriksvern Verfts Venner - Styre og stell

Styremedlemmer	Telefon	E-postadresse
Leder: Per Inge Steien	P: 33 19 72 65 M: 92 85 91 12	ping-ste@online.no
Nestleder: Jan Olav Eriksen	M: 916 10 785	j-o-erik@online.no
Sekretær: Jan-Egil Fjeld	P: 33 18 24 80 M: 906 22 425	jan-egf@online.no
Styremedlem: Arnfinn Malme	P: 33 17 12 94 M: 982 31 294	arnfinn.malme@larvik.kommune.no
Kasserer: Inger Johanne Dahl	P: 33 60 01 33 M: 934 39 118	in.dahl@tele2.no
Styremedlem/Guideansvarlig: Kjell Reidar Bugge	P: 33 11 66 18 M: 992 08 711	buggekjell@online.no
Styremedlem: Peter Lynge Nissen	P: 33 13 07 03	peterln@online.no
Varamedlem/Flaggansvarlig: Jonny Engmark	P: 33 19 86 02 M: 911 37 953	jkengm@online.no
Varamedlem: Olav Bjørnflaten	P: 33 19 28 29 M: 400 67 106	objoernf@online.no
Varamedlem: Jahn H. Schipsted	P: 33 11 43 95 M: 411 26 513	jahn.schipsted@bluezone.no
Varamedlem: Marianne Sorlie	M: 454 33 327	ru-soerl@online.no
Rådsmedlemmer: Otto Authén	P: 33 19 98 51	
Dyveke Bast	P: 33 19 98 60 M: 91 37 62 92	dyvekeb@hotmail.com
Torbjorn Hegg	P: 33 19 94 61	
Arne Hill-Jensen	P: 33 18 91 94 M: 91 68 52 67	arne@hill-jensen.com
Anne-Helen Rui	P: 33 18 66 61	
Gunnbjørn Røkke	P: 33 19 90 44	
Steinar Sandvoll		
Kåre Torresdal	P: 33 19 80 28 M: 915 26 277	
Per Ove Width	P: 33 39 05 83 M: 93 06 36 43	
Værfts-Magazinet: Ansvarlig redaktør: Per Inge Steien	P: 33 19 72 65 M: 92 85 91 12	ping-ste@online.no
Leder redaksjonskomiteen: Kjell R. Bugge	P: 33 11 66 18 M: 992 08 711	buggekjell@online.no
Redaksjonsmedarbeider: Jahn H. Schipsted	P: 33 11 43 95 M: 411 26 513	jahn.schipsted@bluezone.no
Redaksjonsmedarbeider: Peter Lynge Nissen	P: 33 13 07 03	peterln@online.no
Redaksjonsmedarbeider: Rune Sorli	M: 900 19 145	ru-soerl@online.no
Redaksjonsmedarbeider: Erling H. Halvorsen	M: 930 92 360	erling.hedly@c2i.net
Valgkomiteen: Dag Helge Tvedt	P: 33 61 34 28 M: 404 17 859	d-h-tvedt@online.no
Per Magne Andersen	P: 33 18 48 72 M: 98 43 02 22	permand@online.no
Herlaug Aalbu	P: 33 19 97 80 M: 94 37 48 34	h-aalbu@online.no

Våre hjemmesider finner du på www.fvv.stavern.no

Fotoalbum

- [Duggmorgen](#)
- [Galeiskurene](#)
- [Saluttkanoner](#)
- [Sondre blokkhus](#)
- [Steinbrakka](#)

Fredriksvern Verfts Venner er en ideell organisasjon som arbeider for å bevare og forskjønne verftet med Stavern fort og blokkhusene.

Meny

- [Foreningen - info](#)
- [Foreningens styre 2009](#)
- [Vedtakter for FVV](#)
- [Bli medlem](#)
- [Boksalg](#)
- [Flaggheising](#)
- [Galeimuseet](#)
- [Historie](#)
- [Medlemsblad](#)
- [Omvisning på verftet](#)
- [Utstillinger i Kadettbrakka](#)

Foreningen - info

Fredriksvern Verfts Venner er en ideell organisasjon som ble stiftet 31 januar 2002. Foreningen skal arbeide for å bevare og forskjønne Fredriksvern verft med Stavern fort og blokkhusene samt å formidle kunnskap om disse nasjonale kulturminners historiske og kulturelle betydning. Videre skal foreningen bidra til at Fredriksvern verft skal være en arena for kulturaktiviteter tilpasset bygningene og områdets historie og særpreg. Som et ledd i informasjonsarbeidet forestår foreningens medlemmer guiding på verftsområdet. Om sommeren er det faste omvisninger flere ganger ukentlig. I tillegg er det mulig å bestille guidede turer for grupper hele året. Henvendelser om dette kan gjøres til venneforeningen direkte, til Larvik turistkontor eller hotell Wassiloeff. Venneforeningen står også for driften av Galeimuseet i Galeiskur nr 16. Museet er åpent for publikum i sommerhalvåret, men kan åpnes for omvisning av grupper hele året. Foreningen utgir i tillegg et historisk magasin «Værftsmagazinet» som bringer artikler og bilder knyttet til verftets mangeårige historie som forsvarsanlegg. Medlemskap i foreningen er åpent for alle.

Bli medlem

Medlemskap i FVV koster for tiden 150,- kr pr år. Som medlem mottar du «Værftsmagazinet» med utgivelse 3 ganger i året og du kan delta i aktiviteter i regi av FVV.

Kontonummeret for medlemskap er: 2551.01.41248 og du kan melde deg inn via vår epostadresse post@fvv.stavern.no

Fra et gammelt Stavernsalbum

Tekst og foto: Rune Sørli

Bildene er tatt rundt 1930, og viser dagliglivet på værftets grunn når sommerkadettene ikke var på stedet.

Værftet fungerte da på sett og vis som en park i byen, og de fleste i Stavern gikk turer på området ganske ofte.

Om vinteren ble «Dammen» utenfor vinkelbrakka islagt, og barn og voksne kunne more seg på glatta.

